

Kaupunginhallituksen lausunto vuoden 2022 arviointikertomuksen huomioista

Hyvinvointilautakunta 05.09.2023 § 135

Valmistelija

Hyvinvointijohtaja

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2022 on käsitelty kaupunginvaltuustossa 29.5.2023, § 49.

Kaupunginvaltuusto pyytää hyvinvointilautakuntaa ja liikelaitosten johtokuntia antamaan vuoden 2023 loppuun mennessä lausunnot niistä toimenpiteistä, joihin arviointikertomus niiden osalta antaa aihetta.

Arviointikertomus on luettavana sähköisessä kokousaineistossa.

Hyvinvointilautakunnan lausunto arviointikertomuksessa esille nostettuihin asioihin:

Hyvinvointilautakunta

Yläkoulu ja lukio

Tarkastuslautakunta:

Huomattavaa on, että kaikille tavoitteille ei ollut asetettu talousarviossa määrällisiä tavoitteita, vaikka seurantatapa tavoitteessa oli määrällinen. Näin ollen ei voida yksiselitteisesti arvioida, ovatko tavoitteet toteutuneet.

Kommentti:

Koulun toiminnan ja sen tavoitteiden osalta määrällisiä tavoitteita ei aina ole järkevää asettaa, vaikka toimintaa voidaanakin seurata sen mukaan, sillä toiminnan laadun kannalta arvokkaampaa voi olla muunlainen kuin määrällinen arviointi. Suurin osa toiminnallisista tavoitteista on toteutunut ja niistä on pyritty antamaan selkeä kuvaus, mitä toteutuminen tarkoittaa. Määrällisiin tavoitteisiin kiinnitetään jatkossa huomiota, että toteutumat olisivat helpommin todettavissa.

Kansalaisopisto

Tarkastuslautakunta:

Huomattavaa on, että kaikille tavoitteille ei ollut asetettu talousarviossa määrällisiä tavoitteita, vaikka seurantatapa monessa tavoitteessa oli määrällinen. Näin ollen ei voida yksiselitteisesti arvioida, ovatko tavoitteet toteutuneet.

Kommentti:

Tarkastuskertomuksen tarkoittamissa kohdissa toiminta lähtee ensisijaisesti sisällöllisistä tekijöistä (mm. yhteiskurssit eri oppilaitosten kanssa). Monen yhteistyökumppanin osalta määrällisiä tavoitteita ei voida vielä esittää talousarvion laatimisen yhteydessä. Verkostoitumisessa (yliopistoyhteistyö ja kolmannen sektorin yhteistyö) pyritään tarttumaan vuoden aikana esiin tuleviin yhteistyökuvioihin, joita ei voi täysin ennakoida edellisen vuoden aikana. Toteutumisraportoinnissa asiaa pyrittiin havainnollistamaan konkreettisten toteutuneiden tapahtumien

esittämisellä. Taloudelliset resurssit ja prosessit ja rakenteet osioissa tavoitteet oli esitetty myös määrällisesti. Jatkossa tavoitteiden ja niiden toteutumisen konkretiaa tarkennetaan.

Kirjasto

Tarkastuslautakunta:

 Huomattavaa on, että kaikille tavoitteille ei ollut asetettu talousarviossa määrällisiä tavoitteita, vaikka seurantatapa monessa tavoitteessa oli määrällinen. Näin ollen ei voida yksiselitteisesti arvioida, ovatko tavoitteet toteutuneet.

Kommentti:

Konkreettisten, määrällisten tavoitteiden asettamiseen kiinnitetään jatkossa huomiota. Jos tavoitetta on mahdotonta asettaa määrälliseksi, ei myöskään seurantatapana käytetä määrällistä työkalua.

Pielisen museo

Tarkastuslautakunta:

 Tarkastuslautakunta huomioi, ettei toiminnallisten tavoitteiden toteutumassa ollut kaikilta osin otettu kantaa, olivatko tavoitteet toteutuneet. Esimerkiksi henkilökunnan virkistyspäivän pitämisestä ei ollut raportoitu. Tavoitteen toteutumisen voisi esittää tilinpäätöksissä tiiviimmin.

Kommentti:

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa antama palaute toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen raportoinnista huomioidaan, ja raportointia tarkennetaan jatkossa tavoitteiden toteutumisen osalta.

Liikunta ja ulkoilu

Tarkastuslautakunta:

 Tarkastuslautakunta huomioi, että kaikkiin tavoitteisiin ei ollut vastattu sanallisesti, onko tavoite toteutunut, kuten esimerkiksi, oliko toiminta- ja kohdeavustusten taso pidetty vuoden 2021 tasolla. Oli kerrottu vain vuoden 2022 toteutum tiedot. Tarkastuslautakunta toivoo, että tavoitteiden toteutumisessa huomioitaisiin laajemmin paikkakunnan eri urheilulajit.

Kommentti:

Raportointia tavoitteiden toteutumisen osalta tarkennetaan. Toiminta- ja kohdeavustukset ovat pysyneet samalla tasolla useita vuosia, ja avustusmääräraha on jaettu vuosittain täysimääräisesti. Kaikkien paikkakunnalla harrastettavien urheilulajien sisällyttäminen raportointiin on haasteellista, koska pelkästään avustusjärjestelmän kautta tuetaan n. 20 urheilu- ja liikuntaseuraa. Kaikki toimintaa järjestävät seurat eivät hae avustusta.

Hyvinvoinnin palvelualue

Tarkastuslautakunta:

*Tarkastuslautakunta teki tutustumiskäynnin kirjastoon. Omatoimikirjasto otettiin käyttöön joulukuussa 2022 ja palvelu on otettu innokkaasti vastaan. **Henkilöstöresursseissa on ollut haasteita vuoden 2022 aikana.** Kirjastotilat on todettu henkilöstön näkökulmasta toimiviksi ja aineiston uusimiseen on panostettu. Kirjaston lainaus- ja kävijämäärät ovat kasvaneet vuoteen 2021 verrattuna.*

Kommentti:

Vuoden 2022 henkilöstöresurssihaasteet liittyivät henkilöstön vaihtuvuuteen (eläköitymiset ja irtisanoutumiset) sekä sairauspoissaoloihin. Rekrytointiprosessit ovat pidempiä kuin esim. irtisanoutumisprosessit. Sijaisten saaminen on hankalaa, ja erityisesti lomakaudella 2022 henkilöstötilanne oli haasteellinen. Vuoden 2023 alusta alkaen kirjaston henkilöstömäärä on ollut henkilöstösuunnitelman mukaisella tasolla.

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että perusopetuksessa, varhaiskasvatuksessa ja yläkoulussa ja Lieksan lukiossa on vuosittain merkittäviä talousarvion ylityksiä. Talousarviomuutoksia on tehty vuoden aikana, mutta ne eivät ole olleet syystä tai toisesta riittäviä. Budjetoinnin tarkkuuteen tulisi kiinnittää jatkossa enemmän huomiota.

Kommentti:

Työvoimavaltaisissa tulosityksiköissä mm. Korona-epidemia, Ukrainan sota ja tietyt lakimuutokset ovat viime vuosina aiheuttaneet haasteita budjettien laatimiseen ja niiden toteutumiseen. Koronavuosina alkanut vaikea jakso henkilöstön sairauspoissaoloissa tarkoitti käytännössä sijaismäärärahojen ylityksen. Ukrainassa käytävän sodan takia tapahtunut energiakustannusten nousu heijastui koulukuljetuskustannuksiin polttoaineiden hintojen kohoamisen muodossa ja ruokailukustannuksiin elintarvikkeiden hintojen nousun myötä. Lisäksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutos aiheutti selvän pudotuksen tulosityksikön tuloihin. Erityisesti koronavuosina oli vaikea ennakoida valtion vuosittain vaihtuneiden hankeavustusten määrää ja laatua. Perusopetuksessa ns. kotikuntakorvausten määrän ennustettavuus on ollut vaikeaa. Budjettien laadinnassa ja talousarvioiden toteutumisen seurannassa hyödynnetään jatkossa enemmän raportointityökaluista saatavaa trenditietoa tarkkuuden parantamiseksi.

Esittelijä	Hyvinvointijohtaja
Päätösehdotus	Hyvinvointilautakunta päättää antaa esittelyosan mukaisen vastauksen tarkastuslautakunnan vuotta 2022 koskevassa arviointikertomuksessa esille nostettuihin huomioihin.
Päätös	Hyvinvointilautakunta päätti antaa esittelyosan mukaisen vastauksen tarkastuslautakunnan vuotta 2022 koskevassa arviointikertomuksessa esille nostettuihin huomioihin.
Lisätietoja	Hyvinvointijohtaja Arto Sihvonen, p. 0401044101 sähköposti arto.sihvonen(at)lieksa.fi

Valmistelija

Hallintojohtaja

Kaupunginvaltuusto on 29.5.2023 § 49 käsitellyt tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2022 ja pyytänyt arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista lautakuntien ja liikelaitosten selvitykset siten, että ne voidaan käsitellä vuoden 2023 loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa.

Hyvinvointilautakunta on antanut lausunnot arviointikertomuksessa esille nostetuista havainnoista kokouksessaan 5.9.2023 § 135. Liikelaitoksista ei arviointikertomuksessa ollut selvitystä vaativia havaintoja.

Kaupunginhallituksen lausunto arviointikertomuksessa esille nostettuihin asioihin:

Kaupunginhallitus

Rahoitusosan toteutuminen

Jokaisesta talousarvion osasta tulisi asettaa sitovat tavoitteet.

Kommentti:

Talousarvion laadinnassa pyritään asettamaan jokaiselle osalle sitovat tavoitteet. Sitovien tavoitteiden asettamisessa esimerkiksi toimielimille tulee olla strategiasta ja sen toimenpideohjelmasta johdettava toiminnallinen sisältö, joka aidosti ohjaa toimintaa Lieksan kaupungin voimassa olevan strategian edistämiseen.

Yleistä

Tarkastuslautakunta huomioi edelleen, että toiminnallisia tavoitteita on valtuustoon nähden sitoviksi asetettu suuri määrä. Tavoitteita asettaessa olisi hyvä pohtia, tulisiko niiden olla valtuustoon vai ehkä vain toimielimeen nähden sitovia.

Kommentti:

Asiaan kiinnitettiin huomiota jo vuoden 2023 talousarvio-ohjeessa. Toiminnallisten tavoitteiden määrää saatiin vuoden 2023 alennettua selvästi. Valtuustoon nähden sitovia tavoitteita on edelleen silti liian paljon. Tämän takia vuoden 2024 talousarvio-ohjeessa ja talousarvion laadinnan rakenteessa on tehty uudistuksia, jotka ohjaavat tavoitteiden sisällön pohdintaan siten, että valtuustoon nähden sitoviksi tavoitteiksi tulevat kaupungin kannalta merkittävät ja strategian kannalta olennaiset tavoitteet. Tämä tullee alentamaan merkittävästi asetettujen tavoitteiden määriä.

Edelleen pyydetään huomioimaan, että tavoitteet asetettaisiin niin, että niiden toteutumista pystyisi arvioimaan. Tavoitteille tulisi asettaa selkeät mittarit ja tavoitetasot. Kaikilta osin toiminnallisten tavoitteiden toteutumista ei pystynyt arvioimaan, koska tavoitteella ei ollut selkeää tavoitetasoa. Tilinpäätöksessä tulisi selkeästi esittää, onko tavoite

toteutunut. Kaikilta osin tavoitteisiin ei ollut myöskään vastattu selkeästi ja tiiviisti.

Kommentti:

Asiaan on kiinnitetty huomiota vuoden 2023 talousarviota laadittaessa. Tavoitteiden asettamiseen ja niiden mitattavuuteen liittyvää ohjausta on lisätty vuoden 2023 osavuositraporttien laatimisen yhteydessä. Talousarvio-ohjeessa 2024 ja talousarvion rakenteessa on tehty muutoksia, jotka ohjaavat tavoitteiden asettamisen selkeytymiseen ja mitattavuuden parantamiseen.

Eri tulosityksiköissä toteutetaan erilaisia asiakaskyselyjä. Tarkastuslautakunta huomioi, että kyselyjen tiedottamiseen eri kanavissa tulisi panostaa, jotta vastauksia saataisiin riittävän kattavasti.

Kommentti:

Lieksan kaupunki on lisännyt asiakaskyselyjen määrää ja sitä kautta asiakkaiden osallistamista mm. palveluiden kehittämiseen. Kaupunki pyrkii tiedottamaan kaikista kyselyistä laajasti kaupungin nettisivuilla (mm. Osallistu- ja vaikuta –osiossa) ja uutisissa sekä sosiaalisen median kanavissa. Lisäksi kyselykohtaisesti mietitään aina myös erillistä tiedottamista paikallislehden ja erillisten lehdistötiedotteiden kautta. Varhaiskasvatuksessa ja koulutoimessa huoltajat saavat tiedon kyselyistä hallinto-ohjelmien kautta. Pidempään auki olevien kyselyiden muistuttamiseen on hyvä kiinnittää jatkossa huomiota.

Tarkastuslautakunta huomioi, että kehityskeskusteluja ei ole käyty vuosittain kattavasti koko henkilöstön osalta. Kehityskeskustelujen käymistä säännöllisesti pidetään tärkeänä työssä kehittymisen ja työssäjaksamisen näkökulmasta.

Kommentti:

Esihenkilöillä on käytössään kehityskeskustelulomake, joka on ladattavissa henkilöstön intranetistä (Woorumi). Kehityskeskustelut kuuluvat esihenkilöiden tehtäviin ja niistä muistutetaan mm. esihenkilötunneilla. Aiheesta on myös järjestetty koulutusta esihenkilöille. Suurimmissa yksiköissä esihenkilöillä on kymmeniä alaisia, joten kehityskeskustelujen pitäminen vuosittain jokaiselle on haastavaa. Asian ratkaisemiseksi mietitään vaihtoehtoisia kehityskeskustelujen toteuttamistapoja. Kehityskeskustelujen toteutumista ei ole seurattu systemaattisesti koko kaupungin tasolla, mutta viimeistään vuonna 2024 on tarkoitus hankkia myJopi-järjestelmään lisätoiminto, joka mahdollistaa sähköisen kehityskeskustelulomakkeen käyttämisen sekä kehityskeskustelujen seurannan keskitetysti henkilöstöhallinnon toimesta.

Henkilöstö

Tarkastuslautakunta:

Kaupungin eri toimialoilla on lähivuosina paljon eläköitymisiä näköpiirissä, joten kaupungin tulisi panostaa uusien työntekijöiden rekrytointiin. Lisäksi tulisi panostaa henkilöstön pysyvyyteen ja työssäjaksamiseen.

Kommentti:

Rekrytointihaasteet ja lähivuosien eläköitymiset on tiedostettu kaupungin johdossa. Kaupunki on tehostanut rekrytointia ottamalla käyttöön laajasti erilaisia viestintäkanavia ja Kuntarekryn työnantajasisivua on kehitetty lisäämällä sivulle uratarinoita. Myös muuhun kuin rekrytointimarkkinointiin liittyvä viestintä luo mielikuvaa kaupungista työnantajana potentiaalisten hakijoiden keskuudessa. Kaupunki tekee yhteistyötä mm. TE-palvelujen ja oppilaitosten kanssa esimerkiksi rekrytointiin tähtäävien tapahtumien muodossa sekä tarjoamalla harjoittelupaikkoja ja toimimalla opinnäytetöiden toimeksiantajana. Myös organisaation sisällä tapahtuvaan kouluttautumiseen ja työuralla etenemiseen kannustetaan.

Henkilöstön pysyvyyteen panostetaan mm. tarjoamalla laajat työterveyshuoltopalvelut ja erilaisia henkilöstöetuja. Työssäjaksamista seurataan esimerkiksi esihenkilön ja työntekijän välisissä kehityskeskusteluissa. Työterveyshuollon kanssa tehdään yhteistyötä henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseksi mm. pitämällä säännöllisiä työkykyneuvotteluja, joilla pyritään ehkäisemään erityisesti pitkiä sairauslomia ja toisaalta helpottamaan ja nopeuttamaan työhön paluuta sairausloman jälkeen. Lisäksi työyksiköissä toteutetaan työterveyshuollon kanssa työhyvinvointiin tähtääviä projekteja, viimeisimpänä opetustyön työhyvinvointiprojekti.

Asiakaspalvelu ja hallinto

Tarkastuslautakunta:

Johtavien viranhaltijoiden työkuormaa tulisi kiinnittää huomiota. Tarkastuslautakunta näkee positiivisena, että esimerkiksi hallintojohtajan ja talousjohtajan tehtävät on uudistuksen myötä jaettu kahteen eri virkaan.

Kommentti:

Hallintojohtajan tehtävien jakaminen kahteen osaan oli perusteltu ja oikea ratkaisu. Valtion kuntien hallintoon ja talouteen liittyvien velvoitteiden ja raportointien lisäämiset ovat nostaneet hallinnollisen työn määrää. Lieksan kaupungin organisaatiossa on johtoryhmän alapuolella olevassa johtamisessa resurssihaasteita, jotka johtuvat yhtäältä rekrytointiin liittyvistä ongelmista ja niistä johtuvista resurssivajeista (esim. maankäyttöpäällikkö, kuntatekniikan työpäällikkö) ja toisaalta osaamiseen liittyvistä puutteista. Johtoryhmän jäsenet ja liikelaitosten päälliköt joutuvat oman tehtäväkuvansa lisäksi tekemään ja korjaamaan alemmalle organisaatiotasolle kuuluvia asioita. Tilanteen korjaamiseksi Lieksan kaupungin organisaation rakennetta ja tehtäväkuvia pitää uudistaa siten, että havaitut ongelmakohdat ratkaistaan. Asiaa ollaan esittämässä toiminnalliseksi tavoitteeksi vuoden 2024 talousarviossa.

Elinvoiman palvelualue

Tarkastuslautakunta:

Työllisyyspalveluiden merkittävä taloudellinen ongelma on edelleen työmarkkinatuen kuntaosuuden suuruus, joka oli noin 1,0 miljoonaa euroa vuonna 2022. Edellisenä vuonna kuntaosuus oli 1,3 miljoonaa euroa. Ponnisteluja työmarkkinatuen kuntaosuuden pienentämiseksi tulee jatkaa.

Kommentti:

Vuoden 2022 kuntaosuusmaksut pienenivät edellisestä vuodesta, mutta tilanne muuttui merkittävästi heikompaan suuntaan vuoden 2023 alusta. Tällöin kuntouttava työtoiminta siirtyi hyvinvointialueelle ja kaikki vuoden 2022 lopussa kuntouttavassa työtoiminnassa olevien sopimukset päättyivät 31.12.2022. Lieksassa Hyvinvointialueen oman työpajatoiminnan aloittaminen viivästyi ja ensimmäinen asiakas aloitti toiminnassa helmikuussa. Lisäksi Hyvinvointialueen kuntouttavan työtoiminnan kilpailutus yhdistyksille viivästyi aiotusta, millä on myös vaikutusta vuoteen 2023. Kelaston tilastojen mukaan kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita on ohjautunut Lieksassa huhtikuussa 5 henkilöä ja toukokuussa 13 henkilöä. Lieksan kaupungilla horisontaalisen yhteistyösopimuksen perusteella on syyskuussa 2023 ainoastaan 2 henkilöä kuntouttavassa työtoiminnassa. Verkostolta saadun tiedon mukaan kuntouttavassa työtoiminnassa olisi Lieksassa syyskuussa 2023 yhteensä noin 20 henkilöä. Kuntouttavan työtoiminnan määrä oli vuonna 2022 keskimäärin 81 asiakasta kuukaudessa. Vuoden 2023 kuntaosuuslaskut ovat kasvaneet erittäin paljon, ja mahdollisuudet vaikuttaa kuntaosuuslaskuun ovat Lieksan kaupungin työllisyyspalveluissa pienentyneet entisestään. Asiakkaita ei ohjaudu kuntouttavaan työtoimintaan, ja asiakasohjaus työkokeiluihin ja palkkatukeen vaihtelee.

Tarkastuslautakunta on huolissaan kuntouttavan työtoiminnan tilasta, kun sen järjestämisvastuu siirtyi 1.1.2023 alkaen Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle. Toiminnassa on ollut katkos, mikä voi lisätä kaupungin työmarkkinatuen kuntaosuutta.

Kommentti:

Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuun siirryttyä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle on kuntouttavassa työtoiminnassa olevien asiakkaiden määrä romahtanut. Vuonna 2022 kuntouttavassa työtoiminnassa on ollut keskimäärin noin 70-80 asiakasta. Alkuvuonna 2023 kuntouttavassa työtoiminnassa on Lieksassa ollut 0-4 asiakasta. Lieksan kaupungilla ei ole ollut enää vaikutusmahdollisuutta kuntouttavan työtoiminnan toteuttamiseen. Seurauksena on ollut työmarkkinatuen kuntaosuuden voimakas kasvu.

Lieksan kaupungin kannalta on erittäin tärkeää, että työllisyyspalveluiden uudistus (TE 2024) toteutetaan siten, että Lieksan kaupungilla on palveluiden tuottajana mahdollisuus aidosti vaikuttaa työttömien aktivointiin ja ohjaamiseen työllistymistä tukeviin palveluihin.

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut, Siun sote

Tarkastuslautakunta:

Sosiaali- ja terveystoimen järjestämisvastuu siirtyi 1.1.2023 hyvinvointialueille. Siun soten kuntayhtymän viimeisenä toimintavuotena kustannukset kasvoivat ja Lieksan kaupungille tuli katettavaa alijäämää noin 3,1 miljoonaa euroa. Lisäksi Siun soten palkkaharmonisaation pakollisen varauksen (noin 24 miljoonaa) osuus Lieksalle on noin 2 miljoonaa euroa. Tätä osuutta ei kuitenkaan kirjattu kaupungin tilinpäätökseen.

Kommentti:

Lieksan kaupungin ratkaisu olla kirjaamatta palkkaharmonisaation kustannusta pakollisena varauksena perustui perusteelliseen asian selvittämiseen ja selvityksen seurauksena muodostuneeseen kirjanpitoon

liittyvän lainsäädännön tulkintaan. Ratkaisu on osoittautunut Lieksan kaupungin kannalta oikeaksi ja kaupungin edun mukaiseksi.

Lieksan Kiinteistöt Oy

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunta on edelleen huolissaan Lieksan Kiinteistöt Oy:n heikosta taloudellisesta tilanteesta. Kaupunki joutuu tukemaan yhtiötä jatkossakin.

Kommentti:

Lieksan kaupungin konsernijohto on tietoinen Lieksan Kiinteistöt Oy:n taloudellisesta tilanteesta ja siihen liittyvistä riskeistä. Vuonna 2023 Lieksan kaupunki pääomittaa yhtiötä kaupunginvaltuuston tekemän päätöksen mukaisesti miljoonalla eurolla. Lieksan kaupunki varautuu tukemaan yhtiötä tulevinakin vuosina erilaisin järjestelyin kuten esimerkiksi lainajärjestelyin ja mahdollisesti myös muilla rahoitukseen liittyvillä välineillä. Lieksan kaupunki omistajana ohjaa ja tekee Lieksan Kiinteistöt Oy:n kanssa yhteistyötä yhtiön toiminnan tehostamiseksi ja kustannussäästöjen löytämiseksi taloudellisen tuen lisäksi.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa esittelytekstin mukaiset kommentit lausuntonaan vuoden 2022 arviointikertomuksen huomioihin, ja saattaa lausunnon kaupunginvaltuustolle tiedoksi.
Päätös	Kaupunginhallitus päätti antaa esittelytekstin mukaiset kommentit lausuntonaan vuoden 2022 arviointikertomuksen huomioihin, ja saattaa lausunnon kaupunginvaltuustolle tiedoksi.
Lisätietoja	Hallintojohtaja Sari Leinonen, p. 040 1044 005, sähköposti sari.leinonen(at)lieksa.fi